

רשות הה לים העסקיים

**הכרזה על בעל מ פ לין לפי סעיף 26(א) לח ק ההגבלים העסקיים,
התשמ"ח-1988:**

חברת א רב ד תעשי ת גבס מ צרי בע"מ – בעלת מ פ לין **בל ח ת גבס**

בהתאם לסמ ותי ל י סעי 26 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן "ח ק ההגבלים העסקיים" או "הח ק"), אני מ ריזה בזאת על אורבונד תעשיות גבס ומוצריו בע"מ (להלן: "א רב ד") על בעלת מונו ולין באס קת לוחות גבס.

א. מב א

ניסתו של מתחרה חדש לשוק הנשלט על ידי בעל מונו ולין הנה נקודת זמן קריטית להת תחות התחרות, וליציאתו של השוק מאחיזתו של שחקן יחיד ליריבות מסחרית בין מס ר שחקנים. ועל יוצא, ניסה אמור היא אחת הנקודות הרגישות מבחינתם של דיני ההגבלים העסקיים. חלק ני ר מתוך לל המגבלות והאיסורים המוטלים על בעל מונו ולין עניינם בשאי ה למנוע מבעל מונו ולין לס ל ניסתם לשוק של מתחרים, ושימור מעמדו המונו וליסטי.¹ הס נה שבמהלך זה היא ולה – בטווח הקרוב יש בה די להוציא מן השוק מתחרה חדש ולשמר מבנה שוק מונו וליסטי; בטווח הרחוק יש בה די להרתיע מתחרים וטנציאליים השוקלים להי נס לשוק בעתיד. שוק לוחות הגבס נשלט (י שנראה בהמשך) על ידי בעל מונו ולין האוחז נתח שוק גבוה מאד. זה לא מ בר נ נס לשוק זה מתחרה חדש.

לוח גבס (Plasterboard) הוא מוצר בנייה מתועשת המשמש לבנייה במבני מגורים, מבני משרדים, מבנים ציבוריים שונים ומבני תעשייה. ללוחות גבס שלושה שימושים מר זיים: בניית מחיצות נימיות המשמשות לה רדה בין חללי מבנה, חי וי קירות בטון והנמ ת תקרות. לוחות הגבס נמ רים לשלושה סוגים מר זיים של בנייה: בנייה מסחרית, בנייה למגורים ושי וצים. בעשורים האחרונים ה ו לוחות הגבס לחומר גלם מר זי בענ הבנייה בישראל.

לוח גבס מיוצר מגבס טבעי גולמי. הגבס עובר תהלי י עיבוד שונים (גריסה, טחינה וקלייה) עד שמתקבלת אבקת גבס. לאבקה זו נוס ים מים ומס ר תוס ים היוצרים יחדיו תערובת הנוצקת, בתהליך רצי , בין שתי יריעות נייר מיוחד. לאחר ייבושו, הלוח נחתך למידת האורך הרצויה, וזאת

¹ והשוו: ערר 7/95 בזק ' הממ ה על הגבלים עסקיים, תק-על 5(2)97, סעיף 18 ל סק הדין (1997).

בהתאם ל מה גדלים סטנדרטיים. לאחר הייבוש הסו י הלוח עובר הליך סימון ואריזה, ומו ן לשיווק ללקוחות. קיימים שלושה סוגי לוחות עיקריים: לוח רגיל (REG) – לוח סטנדרטי בצבע אור; לוח עמיד מים (WR.MR) – לוח ירוק המיועד לאזורים רטובים, עמיד למים ודוחה רטיבות; ולוח חסין אש (F.S.) בגוון אדום.

אורבונד הנה חברה רטית העוסקת בייצור ואס קה של לוחות גבס. החברה מצויה בבעלות קונצרן גרמני בשם Knauf, אחד הקונצרנים המובילים בעולם בתחום הגבס ומוצרו. אורבונד נהנית מתמי תה המלאה של קבוצת Knauf אשר ותחת ב ניה מאגרי ידע מתקדמים בתחום ייצור מוצרי גבס ו ן מהווה ס ק של חלק מחומרי הגלם המשמשים את אורבונד בתהליך הייצור. אורבונד אינה מו רת לוחות גבס לצר ן הסו י אלא ועלת באמצעות מס ר משווקים.

מבדיקה שבוצעה ברשות עולה, י שי ורט להלן, י לוחות גבס הם שוק רלוונטי נ רד, ו י אורבונד הנה בעלת מונו ולין בשוק זה.

ב. הגדרת ש ק רל טי – כללי

סעי 26(א) לחוק קובע י "יראו מונו ולין רי וז של יותר ממחצית מ לל אס קת נ סים או מ לל ר ישתם, או של יותר ממחצית מ לל מתן שירותים, או מ לל ר ישתם, בידיו של אדם אחד". המבחן הקבוע בחוק לקיומו של בעל מונו ולין הוא מבחן מבני-עובדתי, ל יו ל אדם אשר למעלה ממחצית מ לל הנ סים לשוק הוא בעל מונו ולין.

הגדרת השוק הרלוונטי הינה רי של ניתוח מתודולוגי של המציאות ה ל לית, ניתוח החותר לאיתור קבוצת המוצרים שלו הייתה בשליטתו של ס ק יחיד – אותו ס ק היה י ול להעלות את מחירו של ל חות אחד ממוצרי הקבוצה בשיעור קטן ולא חול, וב ך להגדיל את רווחיו. י ולת זו מ ונה וח שוק (Market Power). משמעו של המונח וח שוק הוא הי ולת "להקטין ת וקה ולהעלות מחיר מעבר לעלות השולית, תוך גרי ת רווח".²

אשר מדובר בה רזת מונו ולין, מתחיל מבחן זה את הבדיקה מהמוצר הנבחן תוך ניסיון לבדוק אם יש מקום להרחיב את גבולות השוק הרלוונטי אל מעבר למוצר זה אם לאו. מבחן זה, המ ונה מבחן "המונו ול ההי ותטי", בודק אם במקרה בו יעלה ס ק, השולט באו ן אבסולוטי ב לל אס קתו של המוצר, את מחירו של המוצר ולו במעט, אך באו ן ממשי ולאורך זמן, יהיה המהלך, בהינתן י מחירי מוצרים אחרים נותרו קבועים, רווחי עברו.³ אם א ן מדובר במהלך רווחי אזי עניין לנו בשוק רלוונטי מובחן. נקודת המבט אותה מאמצים דיני התחרות בהקשר זה היא נקודת ראותו של הצר ן הזקוק, לקוח, לאותם מוצרים או שירותים. בהתאם, הקריטריון המר זי לה ללת מוצרים בשוק אחד הוא מידת התחלי יות ביניהם בעיני הצר ן. ודוק: לא ל מידה של

² ראו, למשל: ע"א 2247/95 הממ ה על הגבלים עסקיים ' ת בה, "ד נב(5) 213, 232 (1998).

³ ראו, למשל: ערר 10,11/99 תבל ' הממ ה על הגבלים עסקיים, תק-מח 10513 (3) 2004, ס' 5-6 ל סק הדין (2004).

תחלי יות תביא לה ללת מוצר בשוק הרלוונטי. די ל לול מוצרים בשוק אחד נדרשת תחליפי ת קר בה, זו אשר תו ל לרסן וח שוק.⁴

במסגרת בדיקה אמור, בייחוד אשר מדובר בבעל מונו ולין, יש להיזהר שלא להי של ב של המ ונה " של הצלו ן" (Cellophane fallacy), שעיקרו בדיקה של שאלת התחלי יות תוך התייחסות למחיר שגובה המונו ול אשר זה מ עיל בר וח שוק, קרי מחיר שאינו המחיר התחרותי. טעות ש זו עלולה להוביל (בטעות) למסקנה י שני מוצרים מקיימים ביניהם תחלי יות, מקום שבו למעשה אין הדבר ך.⁵

האינדיקציה העיקרית לשאלה אם נ ללים שני מוצרים "באותו שוק" אם לאו, היא גמישות הביקוש הצולבת,⁶ ואולם לאור הקושי לאמוד ישירות את גמישות הביקוש הצולבת נהוג להיסמך על מארג אינדיקטורים המסייעים בתיחום מרחב המוצרים התחלי יים. אינדיקטורים אלה וללים, בין היתר, את הייעוד ה ונקציונאלי של המוצרים (לל ועבור קהלים שונים); הבדלי אי ות בין המוצרים; מחירי המוצרים והתנהגותם על ני זמן; התחלי יות בין המוצרים מנקודת המבט של הנ שות ה ועלות בשוק.

על הנהגים המקובלים בה רעה בדבר קיומה של תחלי יות עמד בית הדין להגבלים עסקיים, בין השאר, ב סק דינו בעניין פ ד קלאב, שקבע י ניתן לבחון את שאלת התחלי יות "על- י אמות מידה רקטיות (ולא מותיות) שנועדו ליתן תשובה מקורבת למידת התחלי יות בין המוצרים".⁷

עד אן למתודולוגיה של הגדרת שוק, ומ אן לשוק שבו עוסקת ה רזה זו, הוא שוק לוחות הגבס.

ג. ל ח ת גבס – ש ק רל טי

בהתאם למתודולוגיה דלעיל, נקודת המוצא לניתוח ד אן הם לוחות הגבס. מהם תחל בדיקת התחלי יות ל יוון מוצרים אחרים והשאלה שתיבחן היא מהם, אם ב לל, המוצרים התחלי יים ללוחות גבס.

אשר עוסקים בלוחות גבס, ובמוצרים אחרים מסוג זה, חשוב להדגיש את הדברים הבאים. ענייננו הוא בחומר המשמש חומר גלם בתחום הבנייה, אשר – ל מוצר בתחום זה – מגיע אשר בצדו יתרונות וחסרונות. הבחירה שמבצע הצר ן בין לוחות גבס לבין מוצרים אחרים מו תבת בראש ובראשונה מהשימושים שמבקש הצר ן לעשות בחומרים הנ"ל. ך למשל, י

⁴ ראו, למשל: ה"ע 1/00 פ ד קלאב בע"מ ' הממ ה על ההגבלים העסקיים, תק-מח 2003(2) 5587, ס' 18 ל סק הדין (2003).

⁵ ראו ע"י 2560/08 מדי ת ישראל ' יר ן ל, תק-על 2009(3) 149, ס' ק "ז ל סק הדין (2009).

⁶ גמישות הביקוש הצולבת מודדת את שיעור השינוי בביקוש למוצר X, בתגובה לעלייה במחיר של מוצר Y. גמישות הביקוש העצמית מודדת את שיעור השינוי בביקוש למוצר X, בתגובה לעלייה במחירו.

⁷ ראו עניין פ ד קלאב הנ"ל, לעיל בהערה 4, ס' 11.

שנראה, מי שמבקש לערוך שי וצים במבנה משרדים יעדי באו ן גור שימוש בלוחות גבס לצורך הקמת המחיצות בין החדרים, מו גם מי שמבקש לבנות נישות בתקרות של דירות יוקרה. זאת בשל מא ייני העבודה בגבס בשלב הבנייה ונו ח היתרונות היחסיים של הגבס לאחר מ ן. יש לז ור בהקשר זה, י הקבלן (אשר רו ש בדרך לל את לוחות הגבס) הוא אשר עושה בהם שימוש במסגרת הבנייה, אך עליו לקחת בחשבון לא רק את עלויות ומא ייני החומר עבורו, אלא גם (ואולי – בעיקר) את צר יו של מי שישתמש במבנה לאחר סיום העבודה. צר ים אלה הם המ תיבים את הביקוש ואת סוג החומר המתאים לשימוש ב ל מקרה, ועל רקע המא יינים הייחודיים של לוחות הגבס – הם אלה שהו ים את לוחות הגבס לשוק רלוונטי נ רד.⁸

אמור, ללוחות גבס שלושה שימושים מר זיים. נ נה עת להצגה של שימושים אלה, תוך בחינה של חלו ות א שריות ל ל אחד מהשימושים, ונראה י לוחות גבס מהווים שוק רלוונטי.

1.1 מחיצות

השימוש העיקרי בלוחות גבס הוא לטובת מחיצות נימיות במבנים. מחיצת גבס בנויה משני לוחות גבס מקבילים הניצבים לרצ ה, המחברים זה לזה באמצעות ניצבי ח וביניהם חלל ריק, אשר ממולא בדרך לל בצמר סלעים או צמר ז ו ית. המחיצה מותקנת על גבי ריצו קיים, מא יין אשר מקל משמעותית על תהליך הבנייה בהשוואה למחיצות אחרות, וזאת הן משום שאין צורך בהריסת ריצו או חידושו בעת הקמת המחיצה והן לנו ח המהירות היחסית שבה ניתן לבצע את הר בת המחיצה. ך, למשל, שימוש בלוחות גבס מא שר ריצו מל תחילה של שטח גדול (גון קומה שלמה) ולאחר מ ן הקמת מחיצות באו ן שלא יחייב קטיעה של הריצו בנקודות החיבור עם המחיצות ה נימיות. ב ך יש חס ון לא רק בזמן העבודה של הרצ אלא ב חת של המרצ ות עצמן. תועלת נוס ת משימוש בלוחות גבס היא הי ולת לבנות מחיצות על גבי ריצו קיים מבלי להרסו קודם לבניית המחיצה ולבנותו מחדש לאחריה.

חשוב לציין (והדברים אינם נוגעים רק לשימוש בלוחות גבס לצר י מחיצות), י מחיצת גבס משתיי ת לקטגוריית "הבנייה היבשה", לומר בנייה שאינה מצרי ה שימוש במים, שבהם נעשה שימוש בבנייה רטובה בחומרים, לרוב על בסיס צמנטי, המחברים (למשל) בין הבלוקים ובטיח המצ ה אותם. גם ל ך ישנם מס ר יתרונות משמעותיים השלובים זה בזה, שהראשון בהם הוא חס ון בזמן ביצוע ה רויקט: יוון שלוח הגבס הנו חֶלֶק, אין צורך להחליקו באמצעות טיח ו ל י ך נחס ת עלות יישומו של הטיח במונחי זמן ו ס ונחסך הזמן הדרוש לייבושו של הטיח טרם צביעת המחיצה (זאת בהשוואה למחיצות בלוקים); שנית, נוצר חס ון בעלות מר יב העבודה ב רויקט: ניתן לצמצם את וח האדם המקצועי באתר הבנייה יוון שאין צורך בטיח מיומן. מבדיקת הרשות עולה י קיים מחסור ב וח אדם מיומן וזול בתחום; שלישית, הקמת המחיצה מתבצעת בסביבת עבודה נקייה יותר הן בגלל העדר מים והן בגלל שהמחיצה מותקנת על גבי

⁸ י ש סק כבר בית הדין, להבדלים ונקציונאליים חשיבות מיוחדת בבחינת השאלה האם שני מוצרים מצויים באותו שוק רלוונטי; ראו: ה"ע 3/97 מגל ' הממ ה על הגבלים עסקיים, תק-מח 2001(3) 39047, ס' 32 ל סק הדין (2001).

ריצו קיים. מדובר ביתרון משמעותי, בייחוד אשר מדובר בביצוע שי וצים ושינויים בתוך מבנה קיים.

יתרון נוס של מחיצות המור בת מלוחות גבס הוא בי ולת הניוד הרבה של החלוקה ה נימית של המבנה. י שהר בת מחיצה מלוחות גבס היא קלה ומהירה ביחס להר בת מחיצה מבלוקים, ד גם ירוק מחיצה זו קל ומהיר יותר, ולא חות חשוב מ ד – נקי הרבה יותר, עובדה שמקלה על ביצוע שי וצים במבנים קיימים בעודם מאו לסים. הדבר משמעותי במיוחד במבני משרדים להשרה, בהם התאמות של חדרי המבנה מתבצעות לעיתים ת ו ות (לדוגמה עם חילו י שו רים או שינוי בשטח הדרוש לשו ר קיים). במקרה זה, הסרתה והצבתה המחודשת של מחיצה המור בת מלוחות גבס הינה נמו ה משמעותית בהשוואה למחיצות עשויות בלוקים. בנוס , משקלו הנמוך של לוח הגבס המא שר לקדם בנייה תעשייתית במהירות רבה, ב רט במבנים רבי קומות, עבורם יש להוביל לאתר הבנייה חומרי בנייה למחיצות בהיק ים ני רים וא להעלותם לגובה רב. גם בשני אלה יש די להביא ל ד שבמבני משרדים החלק הארי של המחיצות עשוי מלוחות גבס. זאת ועוד, המרווח בין שני לוחות המחיצה חלול או מלא בצמר סלעים/ו ית. ד, ניתן להעביר צנרת, בלי תקשורת וחשמל ו בלים אחרים בתוך הקיר ללא ל קושי וללא מאמץ של ממש. וזאת לעומת מרבית סוגי המחיצות האחרות, הדורשים, לאחר הקמתן, חריצת תעלות בתוואי הצנרת, קידוח והשקעת משאבים נוס ים לשם הגעה לאותה התוצאה.

מחיצה המור בת מלוחות גבס מס קת תרון אקוסטי שאינו מיטבי, יוון שלוח גבס בולם רעשים ברמה חותה ממחיצות בלוקים. לשי ור המחיצה הבידוד האקוסטי נהוג להשתמש בש בה ולה של לוח גבס (לומר מחיצה המור בת מ-4 לוחות) או ב מות גדולה יותר של החומר הממלא את החלל שבין המחיצות. בנוס , מחיצה מלוחות גבס אינה קשיחה ומוצקה מחיצה מבלוקים. הבדל זה רלוונטי למבני מגורים, והוא נעוץ בטעמים של מרבית הצר נים שמעדי ים קירות נים עשויים בלוקים, משום שהם חזקים יותר.

אמור, לוחות גבס אינו מוצר הבנייה היחיד שמשמש להקמת מחיצות. חומרים נוס ים מהם ניתן לבנות מחיצות נימיות הם בלוקי בטון, בלוקי ומיס, בלוקי איטונג, קירטונג (בלוקי איטונג המ וסים בלוחות גבס), בלוקי סיליקט ובלוקי גבס. נתייחס ל ל אחד מהחומרים הנ"ל (הגם שחלק לא מבוטל מהם הנו זניח מבחינת היק י השימוש בו).

הקמת מחיצת נים **מבל קי בטן, פ מיס איט ג** מוגדרת "עבודה רטובה". משמעות הדברים נעוצה בצורך להשתמש בחומרים רטובים (גון מלט) לצורך הדבקת הבלוקים זה לזה ובצורך למרוח את המחיצה בטיח (עולה שמ ונה בעגה המקצועית "ה נה לצבע"). בשל משקלן הרב, לרוב לא מקימים מחיצות בלוקים על גבי ריצו קיים, ד שלשם הקמת מחיצות מבלוקים יש לעקור את הריצו הקיים במבנה, או, לחלו ין, להקים את המחיצות ל ני הנחת הריצו במבנה חדש (במצב זה משך זמן עבודת הרצ יתארך ויעשה שימוש במרצ ות רבות יותר - בשל הצורך לחצות מרצ ות רבות בחיבור שבין הקיר לרצ ה). לצורך העברת צנרת ו בלים שונים במחיצת בלוקים יש לחרוץ תעלה במחיצה ולסותמה בתום ההעברה. ל ד משמעות הן מבחינת זמן העבודה והן מבחינת הזמן הנדרש לניקוי סביבת העבודה.

מהנתונים שב ני עולה י מחיצות מבלוקי בטון, ומיס ואיטונג אינן תחלי יות למחיצה מלוחות גבס, וזאת, בין השאר, נו ח זמן העבודה הנדרש להשלמת המחיצה, היותה עבודה רטובה (על ל המשמעות הרבות שיש ל ד בהשוואה לבנייה יבשה, י צוינו לעיל), ההיבטים ה ונקציונאליים של החומר ות יסת הנ שות ה ועלות בתחום. ל שקיימת תחלי יות בין המוצרים, קרי ל שקיימת נטייה למעבר ממוצר אחד למשנהו, הרי שזו חד יונית, וקיימת רק במעבר משימוש בבלוקים לשימוש בלוחות גבס ולא לה ד. הצר נים אשר משתמשים בבלוקים תוחים לשקול מעבר לשימוש בגבס באותם מקומות בהם שימוש בלוחות גבס עונה על הצר ים, אולם נ ונות ה ו ה אינה קיימת אצל הלקוחות המשתמשים בלוחות גבס.

קירט ג הוא מוצר המור ב מבלוקי איטונג שעליהם מודבקים שני לוחות גבס. מדובר במער ת שאינה נמ רת מוצר מד אלא על י הזמנה מיוחדת. היות ומדובר במוצר שנ ון למועד הבדיקה נמ ר בישראל בהיק ים שאין בהם די להש יע מהותית על נתח השוק של אורבונד, ול י ד אינני רואה מקום להרחיב את הדיון לגביו.

עבודת הקמת מחיצת נים מבלוקי **סיליקט**, המודבקים זה לזה בדבק מיוחד, מוגדרת "עבודה יבשה", בדומה ללוחות הגבס. לבלוק שני צדדים חלקים או במרקם אבן, המהווים גימור נימי וחיצוני לקיר, החוסך צורך בטיח ומהווים תשתית ליישום ש טל בחלק מן המקרים. ניתן להקים את מחיצת בלוקי הסיליקט על גבי ריצו קיים או על גבי ש בת הבטון המ רידה בין קומות הבניין בטרם הנחת ריצו . החורים האנ יים שבבלוק "שקע-תקע" ובלוקי התעלה (בצורת U) מא שרים העברת צנרת בתו ס וחוס ת את עבודת החציבה ואת הצורך בעבודת חשמל מקצועית לצורך סיום עבודת הבנייה. הקמת מחיצות מבלוקי סיליקט מצרי ה וח אדם מיומן ואור ת זמן רב יותר, ש ן בניגוד ללוחות הגבס, הבלוקים אינם מצויים מל תחילה בתצורה של מחיצה, אלא יש להניחם זה על גבי זה בהתאם.

יחד עם זאת, עדיין מדובר בבלוקים, אשר הגמישות שהם מקנים לאחר הקמתם חותה משמעותית מלוחות גבס. למעשה, העובדות שב ני הרשות מלמדות י מחיצות מבלוקי סיליקט אינן תחלי יות למחיצה מלוחות גבס בעיקר ב רמטר של ונקציונאליות של החומר, ו י ב ועל הצר נים אינם רואים בבלוקי סיליקט תחלי ממשי ללוחות גבס.

בל ק גבס מור ב בעיקרו מגבס גולמי טבעי (גו רת סידן) או גבס המיוצר בתהלי ים ימיים, מים ו ן י ול לה יל סיבים, מלאנים, אגרגאטים ותוס ים אחרים. הבלוקים מור בים בשיטה של "שקע-תקע" ומחוברים באמצעות חומר מיוחד. הבלוקים מיועדים למחיצת נים בין חדרים יבשים או רטובים, בין דירות וגם צי וי נים של קיר חוץ. עבודת הקמת מחיצת נים מבלוקי גבס מוגדרת "עבודה יבשה", בדומה ללוחות הגבס. בלוקים אלו הינם חלקים ועל ן אינם דורשים צי וי טיח נוס , והגימור טרום הצביעה מתבצע במריחת ש טל. ניתן לבנות את המחיצה על גבי ריצו קיים וגם על גבי ריצ ת בטון. לצורך העברת צנרת ו בלים שונים במחיצת בלוקי גבס יש לחרוץ תעלה עם מ ונה מיוחדת (רסומת) ולהחליק בתום ההעברה.

מהנתונים עולה י מחיצות מבלוקי גבס אינן תחלי יות למחיצות מלוחות גבס בעיקר ב רמטר של עלות המחיצה, ו ן ב ונקציונאליות של החומר, אך מהווה חלו ה קרובה יותר מבלוקים

המיושמים בשיטות "בנייה רטובה". בשולי הדברים יצוין י בלוקי הגבס בהם נעשה שימוש בישראל מיוצרים ברובם על ידי חברת אשבוניד בע"מ, אשר מחצית ממניותיה מוחזקות בידי אורבונד.

לל, ישנו קושי רב לאמוד את העלות למ"ר מחיצה. זאת, יון שניתן, אמור, להר יב מחיצת נים ממגוון חומרים גדול ב ל קטגוריה, וא מעבר ל ד – נו ח הבדלים גדולים בסוג העבודה, משך העבודה היק וח האדם ועלותו. יחד עם זאת, מאומדן שנעשה על סמך הנתונים שנאס ו ברשות עולה י מחיצה המור בת מלוחות גבס היא המחיצה הזולה ביותר הן ממחיצות בשיטת הבנייה הרטובה והן ממחיצות אחרות בשיטת הבנייה היבשה (א ב ער משמעותי יותר).

משיחות שנער ו עם גורמים נוס ים, ובהם יצרנים של בלוקים, אדרי לים, יזמים ומהנדסים עולה י קיימת תחלי יות מסוימת בין מחיצות גבס למחיצות אחרות אשר מדובר במחיצות המשמשות למגורים, ותחלי יות נמו ה מאד אשר מדובר במחיצות גבס המיועדות לשימוש בבנייני משרדים.

2.2 תקרת

שימוש נוס בלוחות גבס הוא לצורך הנמ ה של תקרות. התקרה עצמה, קרי המחיצה הבין קומתית, אינה בנויה מובן מלוחות גבס, אולם לוחות גבס משמשים על מנת להנמיך תקרות מתוך מטרה ליצור חללים בין התקרה ובין החי וי שדר ס ניתן יהיה להעביר צנרת חשמל או מיזוג אויר, לקבוע גו י תאורה ו דומה. מדובר, מטבע הדברים, בתוס ת לתקרה שאינה רחית, אלא נעשית רק במקרים בו הדבר נחוץ מטעמים רקטיים (גון העברה של צנרת) או אסתטיים.

התחרות הקרובה ביותר ללוחות הגבס לצר ים אלה מגיעה מהתקרות ה ריקות (או תקרות אקוסטיות). תקרות ריקות מור בות בדרך לל משלד ח שעליו מור בים לוחות ס וגיים או לוחות ח. לעתים נעשה שימוש בשני סוגי התקרות יחד מוצרים משלימים ל יסוי אותה התקרה.

מהבדיקה שנעשתה ברשות עולה י קיימים הבדלים ונקציונאליים משמעותיים בין שני המוצרים. לוחות גבס מס קים תרון שיתרונותיו הם שניים: ראשית, בעוד שתקרות אקוסטיות הן אחידות בצורתן ונ רסות לאורך התקרה בצורה שווה, תקרות גבס מא שרות בניית נישות בתקרה, למשל לצורך הסתרה של גו י תאורה או תחי יציאה של מער ות מיזוג אויר. שנית, לוחות גבס נת סים אסתטיים יותר בהשוואה לתקרות ריקות. מנגד, תקרות ריקות עדי ות באו ן ני ר במקומות בהן יש צורך ב ירוק תדיר של התקרה לצורך שינויים נימיים במבנה או לצורך טי ול שוט במער ות מיזוג, חשמל, תאורה ו בלים המצויים מעליה (מו במבני משרדים), וזאת נו ח העובדה שתקרות ריקות ניתן ל רק ולהר יב בקלות רבה מאד בהשוואה ללוחות גבס המשמשים לתקרות. מו ן, תקרות ריקות מבודדות רעש בצורה טובה יותר, ול ן עדי ות בסביבות בעלות עוצמת רעש גבוהה.

המסקנה שעולה מהבדיקה היא שלאור ה ערים ה ונקציונאליים בין שני המוצרים, מו גס על י ת יסת הגורמים ה ועלים בתחום, הם אינם מקיימים תחלי יות קרובה ביניהם. ד, למשל,

תקרות ריקות מעט ואינן משמשות להנמ ת תקרות בבנייה למגורים, אלא גבס בלבד (בעיקר ב רויקטים יוקרתיים בהם נעשית הנמ ת תקרות). אולם בבנייה למשרדים נעשה שימוש בעיקר בתקרות ריקות בהתחשב בצורך להעביר מות רבה של צנרת, בשינויים הת ו ים (באו ן יחסי) בחלוקה ה נימית של המבנה, בצורך לט ל תדיר במער ות המבנה המצויות מעל התקרה ו ן בצורך בבידוד אקוסטי.

ג.3. חיפוי

ב רויקטים בהם יציקה מר יבה את שלד המבנה (לומר שלד בטון מזוין, האו ייני בדרך לל במבני מגורים גבוהים) יש צורך ליצור בידוד תרמי בין הקיר החיצוני ל נים המבנה. עקרונית, ניתן לעשות שימוש הן בלוח גבס בתוס ת חומר מבודד (צמר סלעים או ז ו ית) והן בבלוק איטונג או בטיח מיוחד מבודד תרמית. אולם ב ועל מציעים המוצרים תרונות שונים בת לית.

הגם שקיים ער מחירים מסוים בין חי וי מגבס וחי וי מבלוקים, ההבדל המשמעותי ביניהם הוא ה ערים ה ונקציונאליים בין שני המוצרים. קיים דמיון רב בין הטעמים המביאים להבחנה בין לוחות גבס ובלוקים (מסוגים שונים) שני מוצרים נ רדים אשר מדובר במחיצות, לבין הטעמים הרלוונטיים לאותה מסקנה אשר מדובר בחי ויים. בתמצית, ללוחות גבס יתרון משמעותי בחי וי קירות, הנובע מהקלות היחסית של העברת צנרת ו בלים (בהשוואה לבלוקים), לרבות בי ולת להעביר את הצנרת בשלב מאוחר יותר של הבנייה, העבודה הנקייה יותר ו ן שיקולים אסתטיים. מו ן, ביצוע העבודה באמצעות חי ויי לוחות גבס מהירה יותר, ואינה מחייבת מריחת ש בת נוס ת של טיח (שעלות נ בדת בצדה) על גבי הלוחות.

ההעד ה לשימוש בגבס לחי וי על ני שימוש בבלוקים ממשיך את המגמה הברורה עליה עמדנו גם בדיון בעניין המחיצות, ל יה ההעד ה לגבס מקורה בהעד ה לעבודה "יבשה" על ני עבודה "רטובה" (גון עבודה בבלוקי איטונג), נו ח ההבדלים המשמעותיים הקיימים בין שני סוגי עבודות אלה. העד ה זו, הבולטת במיוחד במבני ציבור ומשרדים, נובעת ממס ר גורמים שהעיקריים שבהם הם מהירות ונוחות העבודה, המחסור ב וח אדם מיומן וזול לעבודות רטובות ועלות שינוע חומרי הבנייה אל ובתוך האתר.

ג.4. ל ח ת גבס כש ק רל טי – טעמים ספים

מעבר לאותם מא יינים ייחודיים לשימושים השונים של לוחות הגבס, קיימות מס ר אינדיקציות רבות בדות משקל ל ך שלוחות גבס מהווים שוק רלוונטי נ רד ומובחן.

ראשית, המסקנה י לוחות גבס הנם שוק רלוונטי נ רד מקבלת חיזוק משמעותי משינוי מהותי שאירע בשוק הישראלי בשנים האחרונות. חברת טמבור בע"מ (להלן: "טמב ר") נ נסה בראשית שנת 2010 לשוק אס קת לוחות הגבס, תוך השקעה של ס ומי ס משמעותיים ביותר. מטבע הדברים, הצגה מדוקדקת של רטי ניסתה של טמבור לשוק עלולים לחשו נתונים מסחריים סודיים שלה, ועל ן נסת ק באמירה י ניתוח ניסתה של טמבור לשוק מלמד בצורה ברורה י באס קלריית השחקנים בשוק – לוחות גבס הנם שוק מוצר רלוונטי נ רד ומובחן.

שנית, לעניין מחיצות וחי ויים, עלות ההובלה של לוחות גבס זולה באו ן משמעותי מזו של בלוקים (על סוגיהם השונים), וזאת נו ח המשקל הנמוך משמעותית של לוחות גבס. עלויות ההובלה הזולות יחסית הו ות א הן את הגבס לעדי על בלוקים. למעשה, דומה י השיקול המר זי שבגללו לא החלי השימוש בגבס את השימוש בבלוקים באו ן גור הוא העד תם של צר נים רטיים (בייחוד בבנייה למגורים) לבניית מחיצות נים מבלוקים מתוך העד ה לבנייה "חזקה".

ד. התייחסות לעיקר טענת ארבע

בטרם ורסמה ה רזה זו נתה הרשות לאורבונד על מנת לא שר לה לטעון ביחס לא שרות שתו רו בעלת מונו ולין. לאחר עיון במרבית התשתית העובדתית שהיתה מצויה ברשות, הגישה אורבונד שני ניירות עמדה מ ורטים בתוס ת חוות דעת ל לית.⁹ את עיקר טענותיה ה נתה אורבונד להגדרת השוק, תוך שהיא טוענת שהגדרת השוק היא למעשה רחבה יותר מזו שהוצגה לעיל. היות ושאלת הגדרת השוק נידונה בר בהרחבה, אתייחס להלן למס ר טענות נוס ות שהעלתה אורבונד.

1.ד הכרזה במעד כ יסה של מתחרה חדש

אורבונד טוענת י ה רזתה מונו ולין בעת הזו איננה דין ש ן לאור ניסתה של טמבור לשוק לוחות הגבס יש להמתין תחילה להתייבבותו של השוק (ך בלשונה של אורבונד) בטרם תו רו אורבונד בעלת מונו ולין.

לא זו בלבד שאין בידי לקבל טענה זו, אלא שהיא מייצגת ת יסה ה ו ה לזו הרצויה בעולם ההגבלים העסקיים. ניסתו של מתחרה חדש מחייבת דווקא מתן שימת לב מיוחדת להתנהלותו של בעל המונו ולין. עמד על הדברים בית הדין להגבלים עסקיים ברשת בזק:¹⁰

"מבחינה זו, אין מקובלת עלינו טענת העוררת, י המגמה של תיחת ענ הבזק לתחרות מייטרת את החלתם של דיני ההגבלים העסקיים עליה.

י שצוין לעיל, דווקא חשי תו החלקית של ענ הבזק לתחרות, תוך שמירה על המעמד המונו וליסטי של העוררת בחלק מהתחומים שבענ זה, מעלה את החשש י העוררת תנצל את מעמדה המונו וליסטי באותם תחומים שבהם השתמר וחה המונו וליסטי, די ל גוע בתחומים שנ תחו לתחרות, לדוגמא באמצעות סיבסוד צולב."

ו ך גם הממונה בה רזה על בזק בעלת מונו ולין:¹¹

⁹ הגשת השימוע הראשון נעשתה בטרם או שר העיון במרבית החומר, ולאחר העיון ניתנה לאורבונד הא שרות להשלים את השימוע, ו ך עשתה.

¹⁰ פרשת בזק בהערה 1, ס' 20 ל סק הדין.

¹¹ הכרזת מונו ולין בהתאם לסעיף 26 לחוק ההגבלים העסקיים תשמ"ח – 1988 על בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ, 2000 הגבלים עסקיים 3009546, ס' 3 להחלטה.

"תמיד יש חשיבות לה רזה על גו על בעל מונו ולין; חשיבות הה רזה רבה במיוחד במועד הסמוך לתחילתה של תחרות, וגדלה עוד יותר אשר מדובר בתשתית אשר שימוש שוויוני בה מהווה תנאי ה רחי לקיומה של תחרות. ה רזה על בעל מונו ולין מהווה תמרור אזהרה לבעל המונו ולין עצמו, לבל יי של בה רת הוראות הדין האוסרות על ניצול לרעה של וח מונו וליסטי. ה רזה זו מקלה על צדדים שלישיים – לקוחות, ס קים או גו ים אחרים – לבוא חשבון עם בעל המונו ולין אם ה ר את חובותיו, ש ן היא מקימה חזקה לעניין הגדרת השוק, נתח השוק ו וח השוק של בעל המונו ולין. הה רזה גם ותחת תח א שרי לשימוש בסמ ות הממונה ל י סעי 30 לחוק ההגבלים העסקיים, ו ן לסמ ות בית הדין להגבלים עסקיים ל י סעי 31 לחוק האמור."

הנה י ן, לא זו בלבד ש ניסתו של מתחרה חדש איננה סיבה לנטוש ה רזת מונו ולין, אלא שמדובר בטעם מיוחד להמשיך בהליך הה רזה ביתר שאת.

2.ד. הת הל תה של א רב ד

אורבונד טוענת י גם אם ימצא י היא בעלת מונו ולין עדיין אין מקום לה ריז עליה בעלת מונו ולין ש ן היא איננה מנצלת את מעמדה לרעה, ו ן י המתחרה החדש בשוק – טמבור – אינו זקוק להגנה. א טענה זו אינה מתיישבת עם דיני ההגבלים העסקיים ויש לדחותה.

סעי 26(א) לחוק ההגבלים העסקיים מגדיר מונו ולין על י מבחן כמ תי שתמציתו "רי זו של יותר ממחצית מ לל אס קת נ סים... בידיו של אדם אחד." השאלה אם אותו גורם מנצל את מעמדו לרעה, אם לאו, איננה מהווה יסוד מהגדרת המונו ולין.¹² שאלת התנהלותה של אורבונד תובא בחשבון, למשל, אם ו אשר תישקל הא שרות להטיל עליה הוראות שונות על י סעי 30 לחוק.¹³ בעניין בזק א קבע בית הדין באו ן וזיטיבי י אין ל צורך להידרש לשאלת התנהלותו של בעל מונו ולין אגב הה רזה עליו זה.¹⁴

לאור האמור, ברור י אין בטענת אורבונד, ל יה היא "אינה נוהגת ב ועל בעל מונו ולין", א ילו היתה טענה זו נ ונה (ואינני נדרשת לל לשאלה זו בשלב זה) די להוות שיקול אם לה ריז עליה על בעלת מונו ולין.

3.ד. עמדת ה ציב ת האיר פאית בשאלת הש ק הרל טי קביעה, כביכ ל, של הגדרת ש ק ש ה

אורבונד מתייחסת בעמדתה להחלטת הנציבות האירו ית ("ה ציב ת") מיום 26.6.2002 בעניין מיזוג החברות Haniel, Cementbouw ו-CVK¹⁵ וטוענת י הגדרת השוק בענייננו צרי ה להיות מוש עת מהגדרת השוק שנקבעה באותה החלטה. אורבונד מרחיקה ל ת וטוענת י נו ח

¹² ראו, למשל, לעניין זה: ה"ע 506/04 שטרא ס עלית ' הממ ה על הגבלים עסקיים, תק-מח 2007(3) 1677, ס' 7 ל סק הדין (2007).

¹³ שם, ס' 10; עניין בזק בהערה 1 לעיל, ס' 8.

¹⁴ שם, ס' 9.

¹⁵ Commission Decision 2003/754/EC (Comp/M. 2650 – Haniel/Cementbouw/JV (CVK)), 26.6.2002

ההחלטה האירו אית דלעיל, ל סטייה מהגדרת השוק שנקבעה שם מטילה נטל מיוחד על רשות ההגבלים העסקיים.

באותה החלטה קבעה הנציבות י קיים שוק רלוונטי נ רד לחומרים המשמשים לקירות נושאי עומסים ("load bearing walls"), ושוק רלוונטי לחומרים המשמשים לקירות שאינם נושאי עומסים ("non-load bearing walls"). אולם, הנציבות הדגישה לאורך ההחלטה, חזור והדגש, י הניתוח שער ה מבוסס רק על המא יינים המקומיים השוררים בשוק ההולנדי (הוא השוק שהושע מן המיזוג). הנציבות הסבירה בהחלטתה י השימוש והתחלי יות של חומרי בנייה שונים, תלויים במידה רבה בנוהג הבנייה הלאומי במדינה ובתנאי תעשיית הבנייה, ועל ן נתונים אלה עשויים להיות שונים משמעותית בין מדינה למדינה.¹⁶

מן האמור לעיל, עולה י קיים קושי ממשי להסתמך על הגדרת השוק שמצאה הנציבות רלוונטית לתנאי השוק ההולנדי בענייננו. ני ר י הנציבות א הייתה מודעת לקושי זה, ועל ן הדגישה וסייגה את הגדרת השוק שמצאה, זו אשר נ ונה ומבוססת רק על מא ייני השוק ההולנדי. מ אן, ש לל לא ברור יצד החלטה זו של הנציבות "והגיונה, חלים, תק ים וי ים גם לענייננו אנו", טענת אורבונד.

אולם, חשוב מ ך, במסגרת הליך אחר אשר בו דנה הנציבות¹⁷, הנוגע לקרטל שהתנהל בין ארבע יצרניות של לוחות גבס – Knauf (חברת האם של אורבונד), BPB, Lafarge ו-Gyproc, אשר שית ו עולה ביניהן (בין היתר, באמצעות גישות, והעברות מידע ביניהן) במטרה לייצב ולה חית את התחרות במס ר שווקים באירו ה – הגדירה הנציבות האירו ית את השוק הרלוונטי בו עלו, דווקא שוק לוחות הגבס ("market for plasterboard") במדינות השונות. הנציבות קבעה שם י על א שעשויים להיות מוצרים תחלי יים לשימושים מסוימים של לוחות גבס, לא קיימים תחלי ים קרובים בתעשיית הבנייה ללוחות הגבס, בהתחשב בעלויותיהם, באו ן השימוש בלוחות הגבס, ובקלות ומהירות ההתקנה שלהם. הנציבות הוסי ה וקבעה י הביקוש ללוחות גבס תלוי במידה רבה ברמת הבנייה, האחזקה והשי ו ן בתחום הביתי, התעשייתי, והמסחרי, ו ן ב עילות הבנייה. ך, קבעה הנציבות, הואיל ואין תחלי ממשי בתעשיית הבנייה ללוחות הגבס (בשים לב לעלויות, יתרונות הטי ול בהם, וקלות ומהירות ההתקנה שלהם), הביקוש ללוחות גבס הינו לל, לא גמיש ("price inelastic").¹⁸ חשוב לציין, י בניגוד להחלטה עליה נסמ ת אורבונד, הבדיקה שנעשתה בעניין זה לא סויגה למדינה מסוימת, אלא לשוק האירו י ב ללותו.

¹⁶ שם, עמ' 8.

¹⁷ Commission Decision C(2002)4570 (COMP/E-1/37.152 – Plasterboard), 27.11.2002.

¹⁸ הגדרת השוק האמורה לא נסתרה אף בערעורים שנדונו באותו עניין: T-53/03 BPB v. Commission of the European Communities, Court of first Instance of the European Communities (8.7.2008); T-54/03 Knauf Gips KG v. European Commission, Court of first Instance (8.7.2008); C-407/08 P Knauf Gips KG v. European Commission, Court of first Instance (8.7.2008); C-413/08 P Lafarge SA v. European Commission (17.6.2010); Commission, (1.7.2010).

מהאמור עולה י הגדרת השווקים המקובלת באיחוד האירו י נוטה דווקא לראות את לוחות הגבס שוק רלוונטי נ רד (עם החרגה לגבי הולנד). מ ל מקום, טענותיה של אורבונד בעניין אינן עולות בקנה אחד עם המציאות המשטית.

ה. תחשק של ארב ד – הכרזה

מעמדה של אורבונד בשוק לוחות הגבס הוא מעמד ראשון במעלה. שוק אס קת לוחות הגבס בישראל הוא שוק רי וזי מאוד, עם חברה דומיננטית אחת – אורבונד. מבדיקה שנערך ברשות עולה י נתח השוק של אורבונד גבוה משמעותית ממחצית, וזאת הן בחישוב מוטי והן בחישוב ס.י. מ ד עולה י אורבונד היא בעלת מונו ולין בשוק זה.

אשר על נ, מתוק סמ ותי ל י סעי 26(א) לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988, אני מ ריזה בזה י אורבונד היא בעלת מונו ולין באס קת לוחות גבס. הודעה על ה רזה זו תימסר לאורבונד.

ה רזה זו בדבר היותה של אורבונד בעלת מונו ולין תהא ראייה ל אורה ב ל הליך מש טי.

אורבונד רשאית לחלוק על ה רזה זו בדרך של הגשת ערר לבית הדין להגבלים עסקיים בתוך 30 ימים ממועד קבלת ההודעה.

רונית קן

הממונה על הגבלים עסקיים

ירושלים, י"ג בטבת תשע"א

30 בדצמבר 2010